

Obrazloženje odluke Žirija za dodelu Nagrade „Pavle Stefanović“ za 2020. godinu

Ovogodišnju Nagradu „Pavle Stefanović“ koju dodeljuje Udruženje kompozitora Srbije – a petu po redu od njenog ustanovljenja – dobila je muzikolog Jelena Novak i to za ukupan dugogodišnji doprinos esejistici, odnosno muzičkoj kritici. Žiri u sastavu: muzikolog dr Mirjana Veselinović Hofman, predsednica Žirija, muzikolog dr Jelena Mihajlović-Marković, muzikolog i muzički kritičar Jasmina Zec, muzikolog Ivana Neimarević, odgovorni muzički urednik Trećeg programa Radio Beograda i mr Miloš Zatkalik, kompozitor i teoretičar, doneo je ovu odluku jednoglasno na sastanku održanom 15. septembra 2021. godine.

(Žiri je pregledao svih petnaest evidentiranih predloga i konstatovao da sedam od njih ne odgovara propozicijama utvrđenim Pravilnikom o Nagradi „Pavle Stefanović“, a potom je detaljno razmotrio ostale predloge.)

Jelena Novak je diplomirala na odseku za muzikologiju na FMU, master studije je završila na Univerzitetu umetnosti u Beogradu – odsek za teoriju umetnosti i medije, a doktorirala je muzikologiju i kulturološke studije na univerzitetu u Amsterdamu. Jelena Novak je docent na Fakultetu društvenih i humanističkih nauka u Centru za proučavanje sociologije i estetike muzike (CESEM) pri NOVA Univerzitetu u Lisabonu. Živi na relaciji Lisabon – Beograd – Rotterdam.

Izuzetno je bogata i razgranata lepeza delatnosti, interesovanja i angažmana Jelene Novak. Ona je istraživačica, profesorka, muzička kritičarka, dramaturškinja i kustoskinja. Njene sfere interesovanja su, pre svega, savremena muzika, moderna opera i muzički teatar, zvuk i novi mediji, studije glasa u vreme posthumanizma, ženski identiteti u muzici i kapitalistički realizam. Jelena Novak je objavila četiri knjige (od kojih je jedna – *Postopera* – na engleskom jeziku), autor je više poglavlja

u domaćim i stranim publikacijama, a bila je urednik i ko-urednik više domaćih i stranih knjiga i časopisa. Napisala je brojne eseje, kritike, osvrte i intervjuje za renomirane domaće i strane stručne i naučne časopise kao što su *Contemporary Music Review*, *The Opera Quarterly*, *New Sound International Journal of Music*, *Musicology*, *Studies in Musical Theatre*, *Walking theory magazine (TkH)*, *Teatron*, *Nutida Muzik*, *Sound, Stage and Screen*, *Muzički talas*, i dr. Od 2001. godine piše muzičke kritike za nedeljnik *Vreme*, a objavljuje i u dnevnom listu *Danas* i dr.

Jelena Novak je jedna od osnivačica međunarodnog Društva za minimalističku muziku i grupe „Teorija koja hoda“, a član je nekoliko inostranih udruženja muzičkih stvaralaca. Njeno istraživačko bavljenje teatrom prepoznato je još 2013. godine od strane Univerziteta u Bajrojtju koji je Jeleni Novak dodelio „Turnau“ nagradu za doprinos studijama muzičkog teatra.

Bila je devet godina urednik i muzički kritičar na Trećem programu Radio Beograda, sa kojim i dalje saraduje, a koji je, kako sama navodi, bio veoma veoma značajan za razvoj njenih razmišljanja o muzici. Moguće je da je rad na Trećem programu Radio Beograda bio otisna tačka za njenu buduću karijeru muzičkog kritičara i urednika. Tokom vremena, u kome je svoja znanja i istraživačka interesovanja usmerila ka savremenoj muzici, posebno sa fokusom na savremenu operu, i u tim oblastima je ostvarila čitav niz napisa, Jelena Novak je izgradila svoj sopstveni stil pisanja, upečatljiv, kreativan i nadahnut. Vešto esejističko-kritičarsko pero koje strukturu, sadržaj i smisao ume i žanrovski da obogaćuje (elementima intervjuja, na primer), a svojom informativnošću ostvaruje i specifičnu obrazovnu ulogu za najširi krug čitalaca, samo je jedan od elemenata umeća Jelene Novak. S druge strane, njeni tekstovi su specifični i zanimljivi i za onaj usko profesionalni krug, između ostalog zbog uvek zanimljive forme, živih asocijacija, ponekad i gotovo opersko-filmske dramaturgije izlaganja (kao što je npr. u tekstu „Operski

agregat uživo, objavljen u *Vremenu* 2020. godine). Njeno superiorno poznavanje operskog žanra i novije operске produkcije iskazano je u člancima u kojima se ogleda veština autorke da ovu oblast približi čitaocima, da izdvoji „noseće tačke“ vanmuzičke i muzičke problematike i poveže ih u diskurs angažovanog društvenog dejstva. Osim velikog broja kritičkih napisa (od najnovijih npr. „Operski agregat uživo“, „Veoma neprijatna opera“ i „Daleko od romantičarskog romantizma“), o njenim spisateljskim kvalitetima posebno svedoči njena knjiga *Operofilija*, u kojoj je, kako sama navodi, pokušala da sumira svoja interesovanja i delatnosti – kritičarke, muzikološkinje, dramaturškinje, istraživačice. Jelenino pisanje o savremenoj operi, pogotovo u Srbiji, kritičko je, zasnovano na velikom teorijskom znanju i slušalačkoj i analitičkoj praksi, ali uz važnu društvenu projekciju kojom se problematizuje nekoliko naših kulturoloških i stvaralačkih trauma, od kojih nam verovatno najteže pada ona o očekivanju velikog *Drugog* od jedne male nacije, tj. o odnosu između centra i periferije: često problematičnog centra i teško dostižne kreativne periferije.

Stil kritičkog promišljanja pretočen u pisanu reč Jelene Novak prepoznatljiv je po širini njenih pogleda i izoštrenosti vizure, pouzdanosti suda i preciznosti iskaza. Izbor njenih tema nas povezuje sa značajnim inostranim muzičkim događanjima, praksama i iskustvima, na način kojim uvek sugerise da smo njihov deo. Time, pored ostalog, tekstovi Jelene Novak ispunjavaju i važnu društvenu i humanističku misiju: oni informišu, obrazuju, „vaspitavaju“ i utiču, iz drugačijeg rakursa, na svest, odnosno, spoznaju današnje muzičke, kulturne i opšte društvene realnosti.

Odnegovanog muzičkog ukusa i višedimenzionalnog kritičko-esejističkog pristupa, spisateljski stil i doprinos na polju muzičke kritike i esejistike, u punoj meri opravdavaju izbor Jelene Novak za laureata nagrade „Pavle Stefanović“ za 2020.

godinu, u kategoriji ukupnog dugogodišnjeg doprinosa esejistici, odnosno muzičkoj kritici.

Za Žiri za dodelu nagrade „Pavle Stefanović“:

dr Mirjana Veselinović-Hofman

dr Jelena Mihajlović-Marković

U Beogradu, 6. oktobar 2021.